

NOVÁ ROLE VYSOKÝCH ŠKOL

Současná doba přináší změnu paradigmatu společnosti. Možnosti industriální společnosti založené zejména na zvyšování průmyslové výroby, čerpání přírodních a nerostných zdrojů a zpracování surovin jsou téměř vyčerpány. Budoucnost je třeba hledat v nových informačních technologiích, ve vybudování znalostní společnosti a v ekonomice založené na znalostech.

V době neustálých změn se znalosti stávají zdrojem pro rozvoj organizací. Firmy, které si chtějí v příštích desetiletích udržet konkurenční výhodu, si uvědomují, že právě znalosti se stávají dlouhodobou konkurenční výhodou. Získávání, sdílení a užívání informací, zlepšování tvorby znalostí a jejich užití, podpora inovačního myšlení, to jsou oblasti, které se stávají středem zájmu manažerů firem a vzdělavatelů.

Strategie rozvoje lidských zdrojů, která byla přijata vládou České republiky v březnu 2003, si mimo jiné klade za cíl připravit lidi na výzvy, které přináší znalostní společnost.

Co pro naplnění této strategie mohou udělat vysoké školy?

Poslání vysokých škol v současném světě se výrazně mění. Pojetí vysokých škol jako určitých izolovaných center vzdělanosti je již jak v americkém, tak západoevropském kontextu zastaralé. Nastupuje nové pojetí funkce vysokých škol jako center znalostí, která svým zaměřením přesahují rámec akademických institucí a která se stávají součástí tendence zprostředkovat vlastní aktivity vnějšmu světu.

Činnost vysokých škol a univerzit lze rozdělit do tří skupin:

- činnost pedagogická;
- činnost vědecká, výzkumná, vývojová, umělecká a další tvůrčí činnosti;
- externí aktivity spojené s podnikatelskou sférou a veřejností. Jedná se o tzv. akademické podnikání se zaměřením na rozvoj regionu. Někdy mluvíme i o třetím poslání vysokých škol.

Akademické podnikání znamená být inovační, kreativní a aktivně využívat znalostí a schopností ve prospěch akademické sféry, veřejnosti a podnikatelských aktivit.

Jaký je obsah akademického vzdělávání?

V oblasti vzdělávání jde především o:

- vytváření a realizaci programů celoživotního vzdělávání – odborné vzdělávání, zájmové, osvětové vzdělávání;
- organizaci a účast na konferencích;
- vývoj, ověřování a využívání nových forem vzdělávání;
- poradenství spojené se vzděláváním – andragogické, kariérní aj.

V oblasti vývoje, výzkumu se konkrétně jedná o:

- poradenství v oblasti vývoje a aplikace poznatků v praxi;
- spojení teorie s praxí, spolupráce s podniky, firmami a dalšími institucemi;
- výzkum na objednávku;
- komercializace duševního vlastnictví – ochrana duševního vlastnictví a jeho finanční ohodnocení;
- založení a podporu vzniku nových firem a společností, spoluúčast při řízení těchto firem.

Jiné aktivity spočívají v následujícím:

- organizace a podpora stáží pro studenty i akademické pracovníky;
- podpora studentských a akademických projektů;
- využívání univerzitních zařízení a vybavení pro akademické podnikání;

- ▮ vypracování projektů, studií, analýz dle požadavků objednatele;
- ▮ hodnocení projektů pro zadavatele;
- ▮ překlady, tlumočení pro objednatele;
- ▮ vývoj firemního image pro objednatele;
- ▮ návrhy, příprava propagačních materiálů dle požadavku objednatele;
- ▮ organizace akcí, prezentací, výstav aj. dle požadavku objednatele a potřeb regionu;
- ▮ ostatní aktivity „outreach“ zaměřené na rozvoj regionu.

Aktivity „outreach“ jsou aktivity, které vedou vysoké školy k opuštění tradičního prostoru a akademického rámce a které vedou školy k zapojení do nejrozličnějšího dění vně vysoké školy. Jedná se tedy o přesah vně vysoké školy.

Podnikatelské aktivity musí být vyvíjeny v rámci strategického plánování dané vysoké školy. Znamená to:

- ▮ rozpoznání lidského potenciálu, který má škola k dispozici, a příležitostí z vnějšího prostředí;
- ▮ stanovení strategických cílů v oblasti akademického podnikání a způsobů dosažení;
- ▮ určení systému interní podpory v oblasti akademického podnikání;
- ▮ implementace plánovaných aktivit s vysokou mírou podpory ve fázi vývoje a pilotního ověřování;
- ▮ vyhodnocení úspěchů (dosažených cílů) a stanovení nových záměrů – cílů.

Akademické podnikání prochází napříč vysokou školou, základním stavebním kamenem jsou jednotlivci, zaměstnanci (akademičtí pracovníci) vysoké školy, dále katedry, fakulty a vedení školy.

Pro zajištění akademického podnikání je vhodná existence samostatného oddělení pro akademické podnikání, které je:

- ▮ centrálním pracovištěm pro všechny fakulty;
- ▮ propaguje expertizu a služby akademických a jiných pracovníků a studentů externím organizacím;
- ▮ propaguje expertizu a výsledky vědy a výzkumu externím organizacím;
- ▮ koordinuje podnikatelské aktivity v rámci vysoké školy;
- ▮ poskytuje služby zaměstnancům školy v oblastech:
  - zprávy týkající se průzkumu trhu;
  - získávání finančních prostředků (včetně hledání partnerských organizací);
  - řízení projektů, finanční monitorování, výsledná evaluace;
  - přenos znalostí – poradenství ve všech oblastech;
  - vzdělávání v oblasti podnikání pro všechny skupiny zaměstnanců v rámci všech studijních oborů.

Výhody akademického podnikání lze spatřovat ve třech oblastech:

- ▮ výhody pro podniky a instituce: zvýšení konkurenceschopnosti využíváním znalostí, zvyšování produktivity a ziskovosti;
- ▮ výhody pro absolventy: vysokoškolské vzdělávání spojené s požadavky praxe, zvyšování zaměstnatelnosti, postup v kariéře;
- ▮ výhody pro vysoké školy: vlastní rozvoj, spojení teorie s praxí, získávání finančních prostředků, zvyšování image školy, rozvoj outreach aktivit.

Vysoké školy by měly převzít i tzv. společenskou odpovědnost, která je zastřešujícím pojmem pro celou řadu aktivit sahajících od ekologie a komunitní práci přes zaměstnanecká práva, etiku podnikání až po boj proti diskriminaci. Jejich společným jmenovatelem je obecně prospěšná činnost. Společensky odpo-

vědné firmy se chovají tak, aby zohlednily potřeby svého vnitřního i vnějšího prostředí, aby přispívaly k udržitelnému rozvoji, aby byly transparentní a aby obecně napomáhaly celkovému zlepšování stavu společnosti. Společensky odpovědné firmy jsou charakteristické svou proaktivní, nikoli pouze reaktivní politikou. Jejich vedení anticipuje a aktivně vytváří nové, pozitivní trendy.

Cílem přijetí společenské odpovědnosti vysokých škol je prosazování kulturní a společenské změny na vysoké škole. Jedná se o vznik dynamických institucí, které jsou schopné reagovat na potřeby tržního prostředí, aktivně se zúčastňovat optimalizace jejich politického, ekonomického a společenského klimatu a které sdílejí svoje znalosti a expertizy s regionální komunitou napříč všemi sektory.

- cim -

LUMÍROVA TŘÍSKA POD KUŽÍ AKADEMICKÉ OBCE

Podstatné rysy modelu učící se organizace na Fakultě multimediálních komunikací Univerzity Tomáše Bati (UTB) ve Zlíně

„Učící se organizace je taková organizace, kde lidé postupně zlepšují své schopnosti dosáhnout požadovaných výsledků ... kde se lidé ustavičně učí, jak se učit spolu s ostatními ... kde lidé postupně objevují, jak se podílejí na vytváření reality, a jak ji mohou měnit.“¹⁾

Pojem „učící se organizace“ není v podnikatelské sféře pojmem neznámým. Univerzita však není firmou, nepotřebuje kvůli své existenci zvyšovat nebo optimalizovat výnosy, nemusí denně hledat cesty ke snížování či zefektivnění nákladů spojených s produkcí. Proč by tedy měl být do univerzitního prostředí přinášén pojem „učící se organizace“? Může být univerzita „učící se organizací“? Jak se lze postavit k danému pojmu na univerzitní půdě?

Ve svém hledání a vysvětlování vlastního postoje a snahy o aplikaci rysů „učící se organizace“ se nejdříve zaměřím na popis vzdělávacího procesu. Čtenáři by se mohla zdát má otázka, jestli univerzita je „učící se organizací“ poněkud nepřiměřenou. O čem jiném

jsou univerzity, než právě o procesu učení? Víme, že posláním vzdělávací soustavy je poskytnout každému studentu vzdělání, které rozvine jeho schopnosti a kultivuje jeho charakter i postoje. Vybaví jej znalostmi a dovednostmi tak, aby se v praktickém životě co nejvíce uplatnil a dokázal užívat svých práv a plnit povinnosti svobodného občana v demokratické společnosti. Cílem vzdělávání je přispět k utváření osobnosti, spojující v sobě svobodu se zodpovědností. Vzdělávání je významným faktorem kvality života, rozhodující podmínkou ekonomického růstu a schopnosti obstat ve světové soutěži.²⁾

Při položení mé otázky, jestli je univerzita „učící se organizací“, však nejde o předávání vzdělání studentům, nejde nyní o proces vzdělávání ve společnosti. Nemusím o tom přesvědčovat čtenáře periodika AULA, kteří diskutovaný pojem velmi dobře znají. „Učící se organizace“ se univerzita nemusí týkat vůbec. Takové tvrzení v sobě však postrádá potřebnou dávku pokory vůči poslání vysokoškolské vzdělávací soustavy. Budu se proto snažit vysvětlit za pomoci aplikace na univerzitní půdě model „učící se organizace“ a její možné fungování. Podle získaných poznatků je založena na principu schopnosti a ochoty podstoupit vývoj, neustrnout, přizpůsobovat se změnám v tomto věku

¹⁾ Senge, P. M. [online]. [cit. 7. 5. 2006] dostupné na Google: www.ambra-consulting.cz/Files/ucici_se_organizace.ppt

²⁾ Nejezchleba, M. Halouzková, L.: Moderní manažerské přístupy v úsilí o prosperitu. *Sborník prací – Mezinárodní konference VŠE Praha „Ekonomika a management – bez hranic“.*